

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger

Periode 1.1.2024 – 31.12.2024

Innhold

1	Innledning	2
2	Åpenhetsloven § 5 Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger	2
2.1	Brakars organisering og driftsområde	2
2.2	Retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av Åpenhetsloven	3
2.3	Rutine for håndtering av informasjonsplikten og varslingsmekanismer for kritikkverdige forhold	4
3	Åpenhetsloven § 5 Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger	4
3.1	Aktsomhetsvurdering	4
3.2	Opplysninger om faktiske negative konsekvenser	5
3.3	Kinesiske elektriske busser	6
3.4	Produksjon av dekk	6
3.5	IT-systemer i buss	7
3.6	Drivstoff	7
3.7	Byggeverft knyttet til tilvirkning av fartøy	8
3.8	Persontransport taxi	8
3.9	IT-leveranser	9
3.10	Leie av eiendom og elektrotjenester	9
3.11	Øvrige funn	10
4	Risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige forhold internt i Brakar AS	10
5	Øvrige tiltak og videre arbeid for etterlevelse av Åpenhetsloven	10

1 Innledning

Åpenhetsloven trådte i kraft fra 1. juli 2022. Lovens formål er å «fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold», jf. Åpenhetsloven § 1.

Etter Åpenhetslovens § 2-3 om virksomhetsområde og definisjon omfattes Brakar AS (heretter Brakar) av regelverket, og plikter å sikre etterlevelse av dette.

Denne redegjørelsen er skrevet i henhold til Åpenhetsloven § 5 om Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger.

I arbeidet med aktsomhetsvurderinger har Brakar avdekket at det finnes risiko for faktiske negative konsekvenser i leverandør- og forretningspartnermassen. Denne redegjørelsen omtaler de funnene som er gjort i arbeidet for året 2024, samt hvilke tiltak som er iverksatt og hvilke tiltak som er planlagt iverksatt både fra Brakars side, men også fra noen av våre største leverandører og forretningspartnere.

Den største risikoen for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold befinner seg i underleverandørkjedene til våre største leverandører. Brakar velger derfor å støtte seg på aktsomhetsvurderinger og redegjørelser som er gjort av de aktuelle leverandørene og deretter delt med Brakar som oppdragsgiver.

Hos de leverandører og forretningspartnere med middels risikograd har Brakar innhentet dokumentasjon som tar sikte på å gir svar på de spørsmålene som knytter seg til prinsippene i Åpenhetsloven.

2 Åpenhetsloven § 5 Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger

- a. *«Generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold».*

2.1 Brakars organisering og driftsområde

Brakar er Buskerud fylkeskommunes kompetanseorgan for kollektivtransport. Selskapets formål er å tilrettelegge for og tilby kollektiv persontransport og skoleskyss, gi informasjon til befolkningen om tilbudet og yte tjenester relatert til dette. Selskapet skal være en

mobilitetsaktør som skal bidra til å binde sammen kundens reisekjede fra dør til dør, og til sømløse reiser mellom ulike transportmidler og fylkesgrenser.

Selskapet utfører primært ikke selv rutetrafikk, men kjøper tjenester fra eksterne transportører.

Brakar eies 100% av Buskerud fylkeskommune. Selskapet står fritt til å organisere deler av sin virksomhet i egne resultatenheter/selskaper.

2.2 Retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av Åpenhetsloven

Det er Brakars styre som har det overordnede ansvaret for at selskapet etterlever interne retningslinjer, rutiner og til enhver tid gjeldende regelverk.

Ledergruppen har ansvar for sin avdeling og for å sørge for at arbeidet utføres i henhold til interne retningslinjer og rutiner. Administrerende direktør har det daglige ansvaret for regelverketterlevelse i praksis.

Krav om ivaretagelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter er forankret i handlingsregler for leverandører, som ble vedtatt av Brakar sitt styre i mai 2022. Disse handlingsreglene er gjort til en del av kontrakten mellom partene. Handlingsreglene inneholder bestemmelser om menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, bestikkelser, miljø, ansattes helse og sikkerhet, og hvitvasking og konkurranse. Kravene om menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold gjelder også for underleverandører.

I dette forankres virksomhetens plikt til arbeid for etterlevelse av «Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (Åpenhetsloven) LOV.2021-06-18-99».

Avdeling for anskaffelser har ansvar for at kontraktsmalverk blir oppdatert og vedlikeholdt slik at regelverket i Åpenhetsloven ivaretas i anskaffelsesprosess og i kontrakt. Dette skal sikre at virksomheter som inngår et kontraktsrettslig forhold med Brakar AS skal ha det nødvendige på plass ved inngåelse av kontrakt.

Det er også årlig kartlegging av risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold blant Brakars leverandører og forretningspartnere.

2.3 Rutine for håndtering av informasjonsplikten og varslingsmekanismer for kritikkverdige forhold

I Åpenhetsloven § 6 vises det til at «Enhver har ved skriftlig forespørsel rett på informasjon fra en virksomhet om hvordan virksomheten håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser etter § 4. Dette omfatter både generell informasjon knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som virksomheten tilbyr».

Brakar må svare ut informasjonskrav på en skriftlig, dekkende og forståelig måte innen rimelig tid eller senest tre uker etter at informasjonskravet er mottatt, jf. Åpenhetsloven § 7 første og andre avsnitt.

For å ivareta loven om rett til informasjon, jf. Åpenhetsloven § 6, har Brakar opprettet en informasjonsside på sine nettsider som inneholder redegjørelser, samt informasjon om hvor henvendelser som angår Åpenhetsloven kan rettes.

Dette kontaktpunktet kan også benyttes ved varsling av kritikkverdige forhold som kan bidra til å avdekke negative konsekvenser hos noen av Brakars leverandører eller forretningspartnere.

3 Åpenhetsloven § 5 Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger

- b. «Opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger»
- c. «Opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene»

3.1 Aktsomhetsvurdering

Brakar har jobbet med å kartlegge risiko på alle sine aktive leverandører og forretningspartnere. Selskapet har i overkant av 80 slike forbindelser med en økonomisk interaksjon i 2024, hvorav majoriteten av disse er lokalisert i Norge. Av de som ikke er lokalisert i Norge finner vi disse blant annet i land som Tyskland, Sverige, Polen og Canada. Disse er i all hovedsak store aktører innen leveranse av IT-systemer, hvor det av Brakar er gått gjennom deres forhold til ivaretagelse av menneskerettigheter ved hjelp av rapporter, sertifiseringer og annen offentlig dokumentasjon.

Brakar har i tidligere kartlegging benyttet utsendelse av spørreskjemaer, men grunnet lav svarprosent, unødig stor belastning på mottaker og moderat nyttegrad har vi valgt å ikke gjøre dette for 2024.

Brakar har også i årets aktsomhetsvurderinger gjort en risikovurdering av sine leverandører og forretningspartnere ut fra Arbeidstilsynets oversikt over bransjer med fastsatt minstelønn, definert som risikobransjer, DFØ's høyrisikoliste over risikovarer -og produkter, og risikoland basert på en oversikt fra Global Rights Index.

I en første sortering har Brakar i 2024 valgt å prioritere ytterligere risikokartlegging der det er gjort kjøp for over kr 400.000. Basert på denne utvelgelsen sitter Brakar igjen med 36 leverandører og forretningspartnere. I en andre sortering sorteres ut de leverandører og forretningspartnere med kjøp over kr 400.000 i 2024 som ikke utgjør noen form for risiko basert på risikobransje, risikovare eller produksjonsland. Videre i en tredje sortering sorteres ut de forretningspartnere med kjøp over kr 400.000 i 2024 som ikke treffer på noen andre risikofaktorer enn risikovarer fra egne leverandørkjeder, og som i seg selv ikke har noen andre risikofaktorer som indikerer at de bør undersøkes ytterligere. Loven skiller mellom to typer leverandører: De som inngår i virksomhetens verdikjede, og de som kun leverer støttetjenester. For slike forretningspartnere som leverer støttetjenester har Forbrukertilsynet avklart at ansvaret for å sikre ivaretagelsen av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold er begrenset til forholdene hos forretningspartneren selv.

Målet med sorteringen er å komme frem til de leverandørkjedene som vi mener innebærer størst risiko for brudd med prinsippene i Åpenhetsloven, og etter sorteringen sitter Brakar igjen med 12 leverandører og forretningspartnere i kategorien moderat til høy risiko som vil være objekt for ytterligere undersøkelser.

3.2 Opplysninger om faktiske negative konsekvenser

I arbeidet med aktsomhetsvurderingene er det avdekket risiko for negative konsekvenser knyttet til følgende:

Komponenter og tilvirkning av elektrifisert transportmateriell, produksjon av naturgummi som benyttes i bildekk til transportmateriell som kjører på oppdrag fra Brakar AS.

Høyrisikoaktørene utgjør 16 % av Brakars leverandører og forretningspartnere med økonomiske relasjoner over kr 400.000, - i 2024.

3.3 Kinesiske elektriske busser

Faktiske negative konsekvenser

I arbeidet med risiko knyttet til bussmateriell støtter Brakar seg på aktsomhetsvurderinger som utføres av vår bussoperatør Vy Buss. Brakar forpliktet seg i redegjørelse fra 2023 til å følge opp at Vy Buss overholder sine forpliktelser til oppfølging av avdekket risiko hos sine leverandører. Elektriske busser kjøpes både fra Kina og Europa, og det antas at selv om risikoen ved kjøp av elektriske busser fra Kina utgjør den største risikoen for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, fordi både sammenstilling, komponenter, råmaterialer og batteriproduksjon finner sted i Kina, så vil det også trolig foreligge en risiko for dette lenger ned i leverandørkjedene hos de europeiske bussprodusentene.

Iverksatte og planlagte tiltak

Vy Buss følger opp at sin nordiske forhandler av kinesiske busser hyrer uavhengige tredjeparter til å gjennomføre revisjoner av arbeidsforholdene hos sine leverandører i Kina. De melder at de legger stor vekt på arbeid opp mot Åpenhetsloven i forbindelse med anskaffelser og kontraktsoppfølgingsmøter i forhandler-leddet. Det gjennomføres jevnlig møter med bussleverandørene der det er identifisert høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. I tillegg er det foretatt risikovurdering av VY Buss rundt sikkerhet med kinesiske busser og ikke funnet avvik utover normalen. Videre i 2025 vil Vy Buss fortsette å avholde statusmøter jevnlig for innhenting av informasjon og dokumentasjon av risiko, og fortsette arbeidet med å fremskaffe mer informasjon om arbeidsforhold lenger ned i leverandørkjeden. Dette vil måtte følges opp videre fra Buskerud Fylkeskommune i deres rapportering.

3.4 Produksjon av dekk

Faktiske negative konsekvenser

Vy Buss har også avdekket betydelig risiko for negative konsekvenser i dekkproduksjon av dekk som benyttes på bussene som kjører på oppdrag for blant annet Brakar, knyttet til uttak og produksjon av naturgummi. Risikoen er særlig knyttet til lave lønninger, manglende fagforeningsrettigheter og helse- og sikkerhetsrisikoer.

Iverksatte og planlagte tiltak

I forbindelse med risiko knyttet til produksjon av dekk har Vy Buss arbeidet med å få innsikt i rutiner for risikovurdering hos sine leverandører, og melder om at de ved oppstart av arbeidet i 2022, 2023 erfarte en umodenhet på dette området hos sin dekkleverandør. Det oppleves likevel etter avholdte møter rundt temaet med aktuelle underleverandører at det er større forståelse for at dette må på agendaen. Vy melder om at de vil fortsette arbeidet videre i 2025 og at det skal avholdes jevnlig oppfølgingsmøter.

3.5 IT-systemer i buss

Faktiske negative konsekvenser

Det er identifisert en risiko for negativ påvirkning på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold på innkjøp av IT-systemer i buss. Leverandører av IT-utstyr er på listen over risikobransjer definert av DFØ for generell høy risiko knyttet til brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Iverksatte og planlagte tiltak

Negative konsekvenser som er avdekket ved kjøp av IT-utstyr håndteres ved at Vy Buss som innkjøper av utstyret har innhentet informasjon om hvordan menneskerettigheter ivaretas hos sine leverandører. Det er også avholdt oppfølgingsmøter med noen av disse leverandørene. Vy Buss følger dette opp ytterligere i 2025, og Brakar vil følge dette opp videre i tråd med egne aktsomhetsvurderinger på direkte innkjøp av IT-utstyr.

3.6 Drivstoff

Faktiske negative konsekvenser

Brakar benytter i dag diesel, HVO og elektrisitet på transportmateriell i våre kontrakter. Råolje og råstoffer som benyttes i fossilt drivstoff kommer fra land med både lav risiko og høy(ere) risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. I all hovedsak viser det seg at drivstoffet som kjøpes fra utlandet kommer fra Europa og USA, og at dette reduserer risikoen for større negative konsekvenser.

Iverksatte og planlagte tiltak

Brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i drivstoffleverandørkjeden følges opp av vår operatør i form av innhenting av oppdatert informasjon rundt rutiner og policy på området hos de aktuelle leverandørene, og Brakar holdes årlig oppdatert på dette arbeidet

3.7 Byggeverft knyttet til tilvirkning av fartøy

Faktiske negative konsekvenser

Det ble i 2023 avdekket risiko for faktiske negative konsekvenser i tilvirkning av fartøy som benyttes på ferjesambandet mellom Svelvik og Verket. Brakar valgte å støtte seg på de aktsomhetsvurderinger som ble utført for 2023 av Torghatten som er eier av Bastøfosen. De leverer materiell til ferjesambandet. Aktsomhetsvurderingen avdekket at den identifiserte risikoen foreligger i forbindelse med nybyggingsvirksomhet av fartøy i Tyrkia, som er på ITUCs liste over land med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Vår leverandør opplever at fartøysprodusentene selv mener å etterleve lover og regler, men at det er manglende dokumentasjon på slike rutiner.

Iverksatte og planlagte tiltak

Når det gjelder tilvirkning av fartøy på byggeverft i Tyrkia melder vår leverandør at de har arbeidet med egne rutiner når det kommer til valg av byggeverft, og evaluert om ansvar og oppfølging av verft underveis i byggeperioden er godt nok definert for å ivareta de etiske retningslinjer som de krever at sine leverandører etterlever. Verftet som ble benyttet til å bygge fartøyet som nå går mellom Svelvik og Verket for Brakar er ikke lenger det verftet som benyttes av vår leverandør Bastø Fosen, og det er derfor ikke utført aktsomhetsvurderinger her.

Det er gjort rede for at det verftet som nå benyttes er risikoevaluert ved hjelp av en uavhengig tredjepart som har utført en helhetlig ESG revisjon (miljømessige, sosiale og forretningsetiske forhold), som melder tilbake at arbeidsforholdene er gode. Verftet har akseptert en supplier code of conduct som inneholder en sjekkliste for on-site inspeksjoner som benyttes av egne inspektører. De melder også til Brakar at retningslinjer for overholdelse av krav i Åpenhetsloven er oppdatert og spesifiserer nå at sosial risiko via ESG revisjoner vurderes før inngåelse av kontrakt og er med som en del av beslutningsgrunnlaget når valg av verft skal tas.

3.8 Persontransport taxi

Faktiske negative konsekvenser

Arbeidsforhold under taxi- og spesialtransporttjenester anser taxi- og spesialtransport som et område der det er risiko for uordnede arbeidsforhold. Dette er tjenester som Brakar er en stor innkjøper av, og som skal sikre gode tjenester til våre kunder. Det er viktig at vi jobber for å sikre trygge og ryddige arbeidsforhold og anstendige lønnsvilkår i tråd med norske standarder og verdier i arbeidslivet.

Taxinæring og annen persontransport utgjør 14 % av Brakars leverandører og forretningspartnere med økonomiske relasjoner over kr 500.000 i 2024. Disse vurderes til å ha moderat risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, og er på Arbeidstilsynets oversikt over bransjer med fastsatt minstelønn, definert som risikobransjer. Taxitjenester utgjør likevel en såpass stor andel av Brakars tjenesteområder at det er ønskelig å følge opp våre leverandører.

Iverksatte og planlagte tiltak

Ved kontraktsinngåelse med Brakar aksepterer leverandørene *Handlingsregler for Brakars leverandører*, som omfatter respekt og etterlevelse av grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø. Handlingsreglene og kontraktsvilkårene bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet, og er gjort til en del av kontrakten mellom partene. Noen av våre leverandører er også sertifisert innenfor ISO-standarder som ivaretar sjåførenes trafikksikkerhet, samt miljøfyrtårnsertifisering. Brakar vil fortsette arbeidet med å innhente dokumentasjon fra disse.

3.9 IT-leveranser

Faktiske negative konsekvenser

Leverandører som leverer IT-systemer og IT-løsninger til Brakar utgjør 36 % av leverandør- og forretningspartnermassen med økonomiske relasjoner over kr 500.000. Slike leverandører leverer varer og produkter som etter DFØ's høyrisikoliste over risikovarer -og produkter kan defineres som risikovarer, samt at noen av disse har base i utlandet. I all hovedsak kjøper Brakar tjenester og digitale systemer fra disse, og det er ikke direkte avdekket noen faktiske negative konsekvenser hos disse.

Iverksatte og planlagte tiltak

Det er innhentet dokumentasjon på at samtlige bestreber å etterleve etiske retningslinjer i form av code of conduct, ISO-sertifiseringer og andre forpliktelser som er offentliggjort på deres nettsider. Brakar vil likevel gjøre ytterligere aktsomhetsvurderinger mot disse leverandørene for å sikre bedre etterlevelse av Åpenhetsloven i sine leverandørkjeder.

3.10 Leie av eiendom og elektrotjenester

Eiendomsselskaper utgjør 11 % av Brakars leverandører og forretningspartnere med økonomiske relasjoner over kr 500.000 i 2024, og havner i kategorien «forretningspartner». Disse vurderes til å ha moderat til lav risiko for brudd på grunnleggende

menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, da Forbrukertilsynet har avklart at ansvaret for å sikre at prinsippene i Åpenhetsloven overholdes er begrenset til forholdene hos forretningspartneren selv.

Elektrotjenester utgjør den siste 0,3 % av Brakars leverandører og forretningspartnere med økonomiske relasjoner over kr 500.000, - i 2024. Risikoen vurderes å være lav. Aktøren er norsk og er på Arbeidstilsynets oversikt over bransjer med fastsatt minstelønn.

3.11 Øvrige funn

Det er ut over dette ikke avdekket større risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i denne gruppen blant Brakars leverandører og forretningspartnere.

4 Risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige forhold internt i Brakar AS

Det er gjort en overordnet risikokartlegging internt i Brakar AS. Brakar etterlever norsk lovverk og forskrifter. Alle ansatte har arbeidssted sentralt i Drammen, og utgjør til sammen i overkant av 30 årsverk. Det er utnevnt verneombud som ivaretar de ansattes helse, miljø og sikkerhet på jobb. Arbeidsdagen innebærer kontorarbeid for majoriteten av de ansatte, og det er ingen grunn til å mistenke risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i Brakar AS. Det foretas derfor ikke noen videre undersøkelser på dette tidspunkt.

5 Øvrige tiltak og videre arbeid for etterlevelse av Åpenhetsloven

Brakar har kartlagt sine leverandører og forretningspartnere, og lagt alle disse inn i et register. Registeret har deretter vært benyttet til å sende ut spørreundersøkelser som omhandler mottakernes forhold til ivaretagelse av prinsippene i Åpenhetsloven.

Registeret har vært gjenstand for en systematisk risikokartlegging av Brakars leverandør- og forretningspartnermasse, og gir et overblikk over generell risiko. Risikovurderingen er gjort med bakgrunn i Arbeidstilsynets oversikt over bransjer med fastsatt minstelønn, definert som risikobransjer, DFØ's høyrisikoliste over risikovarer -og produkter, og risikoland i henhold til Global Rights Index.

Brakar vil fortsette arbeidet med å kartlegge nye leverandører og forretningspartnere ved hjelp av disse kategoriseringene, slik at det til enhver tid foreligger en oversikt som viser

risikonivå på leverandør- og forretningspartnermassen. Da Brakar innlemmes i Buskerud Fylkeskommune fra juni 2025 vil rapport for 2025 inngå i den rapportering de foretar rundt åpenhetsloven for 2025.

I tillegg vil Brakar kreve at nye leverandører besvarer et sett med spørsmål ved inngåelse av avtale, som bidrar til Brakars risikoklassifisering av den aktuelle leverandøren.

Brakar vil i det videre arbeidet etterstrebe å innhente svar fra alle leverandører og forretningspartnere for å kartlegge ytterligere status av risiko i gruppen, også de med en økonomisk relasjon under kr 500.000 i kalenderåret. Basert på denne kartleggingen vil vi gå i dialog med de som utgjør en risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold enten i sin virksomhet eller hos sine leverandører.